

Voorkom online pesten en online seksueel misbruik

Make IT Safe peer2peer educatie

Inspiratiegids voor Peer Educators

END

CHILD PROSTITUTION CHILD PORNOGRAPHY & TRAFFICKING OF CHILDREN FOR SEXUAL PURPOSES

Hart voor Kinderrechten

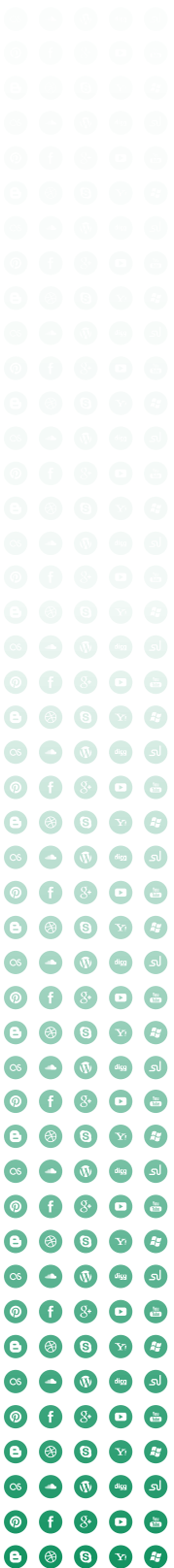

Deze inspiratiegids is gemaakt binnen het project Make IT Safe. In dit project worden jongeren getraind om andere jongeren voor te lichten over veilig gebruik van internet en social media. Het project is uitgevoerd door ECPAT (*End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children*) in vijf landen (Duitsland, België, Oostenrijk, Engeland en Nederland). Dit boekje is mede tot stand gekomen door Bureau Jeugd en Media.

INHOUD

1. Inleiding	4
2. Social Media.....	5
3. Cyberpesten	7
4. Sexting.....	10
5. Grooming.....	13
6. Lesgeven.....	16
7. Opzet les van 45 minuten	18
Bijlage 1: Afschermen van profielen	23

1. INLEIDING

Welkom! Dit boekje kun je gebruiken wanneer jij les gaat geven over internetveiligheid. Met hulp van de tekst in het boekje kun je jongeren leren over een aantal belangrijke risico's op internet. Ook kun je jongeren leren hoe ze veilig met deze risico's om kunnen gaan.

Make IT Safe

Make IT Safe is een project van ECPAT. ECPAT is een organisatie die opkomt voor de rechten van kinderen. ECPAT probeert er voor te zorgen dat van kinderen en jongeren geen seksueel getinte foto's of video's gemaakt en verspreid worden. Ook mogen kinderen niet overgehaald worden om tegen betaling seks te hebben. In het echte leven én online kunnen kinderen en jongeren dit meemaken. Met dit project

wil ECPAT jongeren laten nadenken over hun eigen gedrag op internet en ze erop wijzen dat ze ook voorzichtig moeten zijn met wat ze op internet doen. Het project richt zich op jongeren van 13 tot en met 17 jaar. Het is makkelijker om met leeftijdsgenoten te praten over wat je op internet doet en meemaakt. Daarom willen we graag dat leeftijdsgenoten elkaar hierover voorlichten.

Trainingen

Je krijgt training zodat jij les kan geven aan leeftijdsgenoten. Je leert les geven over problemen die jongeren op internet tegen kunnen komen. Je leert een discussie te leiden en er worden verschillende situaties besproken die jongeren op internet tegen kunnen komen. Ook leer je wat jongeren kunnen doen als zij online problemen hebben.

Na de training

Na de training krijg je een certificaat. Je kunt dan les gaan geven aan leeftijdsgenoten. Als je deze les geeft, help je jongeren om problemen op internet te voorkomen. Sommige jongeren hebben al vervelende dingen meegemaakt op internet. Deze jongeren kun je de tip geven om te praten met de vertrouwenspersoon van de school of met iemand via Meldknop.nl.

Meldknop.nl

www.Meldknop.nl is een website met informatie over online problemen. Jongeren kunnen via deze website ook anoniem met iemand praten of een melding maken van hun probleem. Kijk zelf ook eens op de website zodat je er iets over kunt vertellen.

2. SOCIAL MEDIA

Social media zijn websites en programma's waarmee je informatie kunt delen en contact kunt hebben met anderen. Bekenden en onbekenden. In Nederland of aan de andere kant van de wereld. Deze informatie kunnen teksten (verhalen), geluid (muziek, radio) en beeld (foto's, filmpjes) zijn. Het zijn websites en programma's die gemakkelijk te gebruiken zijn. Voorbeelden van dit soort websites en programma's zijn: Facebook, Twitter, YouTube, LinkedIn, Instagram, Snapchat en Spotify.

Jij en social media

Jij gebruikt vast ook allerlei social media waarmee je leuke filmpjes en plaatjes deelt met je vrienden, of spelletjes met andere internetgebruikers speelt. Superleuk. Maar er zitten ook minder leuke kanten aan. Als je foto's en filmpjes van jezelf op internet zet, kan iemand anders die foto's ook op zijn eigen computer opslaan en gebruiken. Een foto kan bijvoorbeeld bewerkt worden zodat je er heel raar of lelijk uitziet en doorgestuurd worden naar anderen. Dit is een vorm van 'cyberpesten'.

Zichtbaar voor iedereen

Je kunt voorkomen dat iedereen jouw foto's kan zien door je profiel alleen zichtbaar te maken voor vrienden. Maar ook dan weet je nooit zeker wat jouw online vrienden met je foto's doen. De meeste sites hebben weinig bescherming. Op social media zijn er meestal 2 basisinstellingen: openbaar (alles is zichtbaar voor iedereen) en privé (alleen zichtbaar voor de mensen die jij toestemming geeft). Om nare dingen te voorkomen, kun je het beste je profiel op privé zetten. In **bijlage 1** wordt uitgelegd hoe je dit op verschillende social media kunt doen. En goed nadenken over jouw profielfoto; die is namelijk altijd zichtbaar voor iedereen.

Online vrienden

Als je meer dan 200 vrienden op social media hebt, is de kans groot dat je er een aantal helemaal niet goed kent. Je moet dan nadenken of je de mensen die je niet goed kent wel kan vertrouwen. Als je vrienden met iemand bent, kan die persoon alles zien wat jij online doet. Hij of zij kan dan dingen van jou te weten komen die niet iedereen hoeft te weten, zoals waar je vaak bent. Denk daarom goed na over

wie je online vrienden precies zijn en wie je accepteert als vriend. Mensen kunnen zich op internet anders voordoen. Je kunt ze niet zien en je weet niet of iemand echt dezelfde is als op een profielfoto. Dus bij mensen die je alleen via internet kent, weet je eigenlijk niet zeker wie het is. Het is dan beter om niet met hen bevriend te zijn op social media waar jij persoonlijke dingen plaatst over wat je in het dagelijkse leven doet.

WIST JE DAT:

46% van de jongeren tussen 12 en 16 jaar weleens op internet benaderd is door een vreemde?

Informatie delen

Er is een verschil tussen je echte vrienden en je online vrienden. Daarom is het verstandig om goed na te denken welke informatie je met welke mensen wilt delen. Bijvoorbeeld je naam, je leeftijd, je school, je mailadres, je vrienden, op wie je verliefd bent, waar je heen gaat en je foto's. Als je dingen op internet plaatst is er een vuistregel: dat wat je op straat of op school van jezelf laat zien, kan je ook prima op internet zetten. Je gaat niet in je ondergoed boodschappen doen, dus dat kun je dan ook beter niet op internet zetten.

Niet alles mag online!

Op internet is alles mogelijk. Maar dat betekent niet dat je ook alles mag...

Zo mag je bijvoorbeeld niet:

- Iemand beledigen (belediging art. 266 en 271 Wetboek van Strafrecht).
- Leugens over iemand vertellen (laster art.262 Wetboek van Strafrecht).
- Iets vertellen waardoor iemands goede naam wordt aangetast (smaad art.261 Wetboek van Strafrecht).
- Iemand bedreigen (bedreiging art.285 Wetboek van Strafrecht).
- Iemand aanzetten tot ontuchtige handelingen (art. 248a Wetboek van Strafrecht).

Daarvoor zijn geen speciale internet regels of wetten nodig. Alle strafbare feiten die in het Wetboek van Strafrecht staan, zijn namelijk ook van toepassing op het internet. Een aantal zijn hierboven vermeld. Vaak zijn jongeren zich hier niet van bewust. Ze doen vaak dingen uit verveling, baldadigheid of bedoelen het als geintje. Ze staan er niet bij stil dat je daarmee ook strafbaar kunt zijn. Het is goed om leerlingen daarvan bewust te maken. Je hoeft daarvoor geen wetsartikelen te kennen. Je kunt op een makkelijke manier de grenzen van het strafrecht uitleggen door te zeggen: *Alles wat je 'in het echte leven' niet mag, mag je online ook niet!*

TIPS VOOR VEILIG GEBRUIK VAN INTERNET:

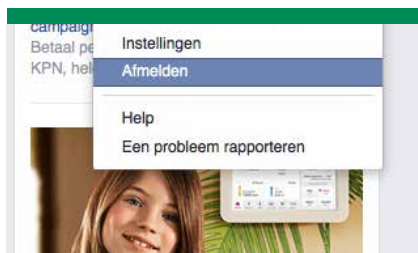
- Scherm je profiel af (In de **bijlage 1** vind je een beschrijving hoe je dat kunt doen voor Facebook, Instagram, WhatsApp en Twitter).
- Zet je chatgeschiedenis aan, zodat je bewijs hebt als er iets naars gebeurt.
- Gebruik niet je geboortjaar in je nickname.
- Bedenk altijd goed voordat je iets online zet, of je dat ook echt wilt laten weten aan mensen die je niet goed kent.
- Deel alleen informatie en foto's die je ook met je familie en vreemden zou willen delen.
- Denk goed na voordat iemand vrienden met je wil worden. Ken je deze persoon? Kun je deze persoon vertrouwen? Mag deze persoon zien wat jij deelt?
- Loop af en toe eens je vriendenlijst door en verwijder contacten die je eigenlijk niet kent.
- Verstuur geen naaktfoto's van jezelf naar anderen (zeker niet waar je herkenbaar op staat).
- Als je iets niet vertrouwt, doe het niet!
- Sta op tegen pesten.
- Meld seksueel misbruik op het internet op Meldknop.nl.

3. CYBERPESTEN

Een week geleden heeft Tjeerd ruzie gekregen met één van de pestkoppen van de school. Hij gaat op maandag weer op weg naar school, maar onderweg naar school merkt hij dat meerdere kinderen hem uitlachen, zonder enige reden. Tjeerd voelt zich onzeker en weet niet wat er aan de hand is. Totdat een vriend laat zien waarom iedereen lacht. Er is een foto van hem bewerkt en hij wordt belachelijk gemaakt. Tjeerd weet niet waar deze foto vandaan komt en vindt het vervelend dat iemand dit doet. Hij vraagt zich af wat hij verkeerd heeft gedaan en hoe dit kan gebeuren.

Wat is cyberpesten?

Pesten kan zowel in het echte leven als online. Vaak zijn dit dezelfde mensen die dat doen. Pesten via internet of social media heet ook wel cyberpesten of digitaal pesten. Er zijn veel manieren waarop je online gepest kunt worden. Iemand kan je bijvoorbeeld vervelende berichten sturen via WhatsApp. Of jouw foto van Facebook plukken en deze bewerken. Of een webcamsprek opnemen en deze zomaar als filmpje op YouTube zetten. Heel vervelend als het jou overkomt! Gepest worden via internet of via je mobiele telefoon is net zo erg, of misschien wel erger, dan gepest worden op straat of op het schoolplein. Het bereik is groter en je kunt vaak niet zien wie je pest. Je kunt er bovendien ook heel lastig voor weglopen. Je hebt je mobiel altijd bij je en misschien een computer op je kamer. Op www.vraaghetdepolitie.nl vind je veel informatie over pesten (linkerkant button 'pesten').

Hoe kan je voorkomen dat je op internet wordt gepest?

Denk goed na over welke persoonlijke informatie je van jezelf bekend maakt en voor wie. Houd adresgegevens, telefoonnummers, vakantiefoto's liever voor jezelf. Bedenk ook goed hoe je je profiel afschermt (zie [bijlage 1](#)). Geef nooit je gebruikersnaam en wachtwoord aan iemand anders.

Als je op school op een profielsite zit (Facebook) en je bent klaar, log dan altijd uit. Zo kan niemand zomaar op jouw profiel.

Wat kan je doen tegen pesten via internet?

Net als met gewoon pesten geldt ook hier: blijf er niet mee rondlopen, maar praat er met iemand over. Wees niet bang om het aan je ouders of aan je leraar te vertellen. Als iemand je lastig valt of vervelende dingen zegt, weiger of blokkeer hem dan. Als een onbekende gemeen tegen je doet, probeer je er dan niets van aan te trekken en verbreek gewoon het contact. Ze kennen jou toch niet? Via internet doen mensen soms sneller onaardig. Reageer niet op vervelende mailtjes. Vaak is de lol om je te pesten er dan snel af. Als je via Facebook, Habbo Hotel of op forums gepest of lastig gevallen wordt, dan kun je dit meestal ook melden aan de beheerder van de site.

Kan je aangifte doen van pesten?

Als je gepest wordt, is dat heel vervelend. Je voelt je vaak verdrietig, onzeker of bang en het lijkt wel alsof het nooit zal ophouden. Het lastige aan pesten is dat het in principe niet strafbaar is. Je kunt dus geen aangifte doen van pesten. Maar wanneer pesten zover gaat dat je beledigd of bedreigd wordt, kun je daar aangifte van doen.

Hoe kan je aangifte doen?

Zodra je beledigd of bedreigd wordt, kun je daar aangifte van doen bij de politie. Ga daarvoor naar het politiebureau bij jou in de buurt. Als je onder de 18 bent, moet je wel één van je ouders meenemen.

Om te zien of het gaat om een strafbaar feit is het belangrijk om zoveel mogelijk informatie te hebben. Dat kan bewijsmateriaal zijn bij een aangifte. Denk aan: data en (exacte) tijdstippen, mail- en internetadressen (url), gebruikersnaam en nicknames, prints van chatlogs en mailberichten, bewaarde sms-berichten, schermafdrucken (via screenshot of maak een foto). Zet ook bij het chatten altijd het automatisch loggen van gesprekken aan! Meer tips en uitleg over bewijsmateriaal is te vinden op www.internetsporen.nl.

Op YouTube staat een filmpje waarin je gepest en geschopt wordt. Wat kan je doen?

Als je via Facebook en andere social media of op forums gepest of lastig gevallen wordt, dan kun je dit meestal ook melden aan de beheerder van de site. Bij YouTube zit onder iedere video een button met een vlaggetje. Door deze button aan te klikken, kun je aangeven dat de video in strijd is met de regels. Je

krijgt dan een scherm waarop je de reden kunt aangeven. Om dit te doen moet je jezelf wel eerst als gebruiker registreren. Voor het melden kun je ook een mail sturen naar abuse@youtube.nl. Wil je er bij de politie melding van maken of aangifte van doen? Ga dan eerst naar de politie. Zolang het filmpje op YouTube is te vinden, is dit namelijk bewijsmateriaal.

Kan je met iemand over pesten praten?

Op www.mindyourownlife.nl kun je gratis en anoniem via e-mail en chat praten met deskundigen. Blijf daarom nooit met een vraag zitten. Kijk ook eens op www.pestweb.nl, de site over pesten en gepest worden. Bij Pestweb.nl helpen ze je graag via mail, chat of in een telefoongesprek bij al je vragen over pesten. Ze geven je advies en tips als je daar behoefte aan hebt. Dit is gratis en vertrouwelijk. Ook heeft Pestweb een forum waar je met andere jongeren over pesten kunt praten.

Hoe vaak komt pesten voor?

Online pesten komt vaker voor dan je denkt. Kijk maar naar de cijfers in het kader. Eén vuistregel: het is nooit jouw schuld dat je wordt gepest!

WIST JE DAT:

30 tot 40 % van de kinderen last heeft van uitschelden, roddelen en het stelen van hun wachtwoorden op internet?

- 19% wordt gepest via social media
- 9% online wordt bedreigd
- 8% wordt gediscrimineerd

TIPS OM JE TEGEN PESTEN TE BESCHERMEN:

Wat kan ik doen tegen cyberpesten?

- Bescherm je privacy! Wees bewust wat je online wilt delen. Je persoonlijke gegevens (e-mailadres, huisadres, telefoonnummer, privéfoto's) kunnen tegen je gebruikt worden.
- Ken je rechten! Niemand mag foto's van jou op internet publiceren zonder jouw toestemming.
- Vertrouw in jezelf! Laat anderen je niet kwetsen, beledigen of in gevaar brengen.
- Meld misstanden! Informeer de websitebeheerder of de politie in geval van intimidatie.
- Help slachtoffers! Als je getuige bent van cyberpesten, kijk niet weg. Bied hulp en meld!

Wat kan ik doen als ik word lastig gevallen?

- Twijfel niet aan jezelf! Je bent goed zoals je bent!
- Blokkeer de pestkoppen!
- Antwoord niet! Niet reageren op intimiderende berichten. Dit is precies wat pestkoppen vaak willen.
- Verzamel bewijsmateriaal (bijvoorbeeld met screenshots).
- Praat met iemand! (vrienden, ouders, docent, vertrouwenspersoon, Meldknop.nl, politie)

4. SEXTING

Mark (16 jaar) heeft 3 maanden verkering gehad met Lisa (15 jaar). Ze hebben samen naaktfoto's gemaakt. Mark heeft gezoend met een ander meisje. Lisa is zo boos dat ze een naaktfoto van Mark naar al haar vrienden stuurt.

Wat is sexting?

Sexting bestaat uit de Engelse woorden 'sex' en 'texting'. Sexting is het sturen van seksueel getinte berichten, foto's of video's. Meestal doe je dit via je mobiele telefoon.

Wat zijn de risico's van sexting?

Wanneer je iemand seksueel getinte foto's stuurt kan deze persoon ze opslaan en doorsturen. Ook als een afbeelding maar kort in beeld komt, zoals bij Snapchat. Iemand kan een screenshot maken en deze dan opslaan. Als iemand dit doorstuurt kan dit erg vervelend zijn voor degene die op de foto staat. Verspreiding gaat heel snel als deze persoon de foto weer doorstuurt en die personen daarna ook. Binnen enkele minuten kan de hele school deze foto hebben gezien. Je kunt daarna flink gepest worden vanwege de foto's. En naar school gaan kan dan echt heel vervelend zijn.

Er staat een ongewenst filmpje of foto van mij online; wat doe ik nu?

Hoe moeilijk het ook is; het is belangrijk dat je er niet alleen mee blijft rondlopen en het aan iemand vertelt. Bijvoorbeeld je ouders, de politie of bij Meldknop.nl. Ook kun je de website waarop je foto of filmpje staat vragen om het te verwijderen. Je kunt ook de hulp van de politie vragen. Diegenen die jouw foto verspreiden mogen dat natuurlijk niet doen. Ze zijn zelfs strafbaar en je kunt er dus ook aangifte van doen. Als je aangifte wilt doen, is het verstandig om te wachten met verwijderen en eerst met de politie te praten. Het beeldmateriaal is bewijsmateriaal dat je nodig hebt voor je aangifte. Voor het doen van aangifte ga je naar een politiebureau bij jou in de buurt. Het is belangrijk dat je zoveel mogelijk bewijsmateriaal verzamelt en meeneemt.

Wat is bewijsmateriaal?

Als je aangifte doet vraag je de politie op zoek te gaan naar de dader zodat deze aangepakt kan worden. Alle informatie die je zelf al hebt kan voor de politie belangrijk zijn om onderzoek te doen. Het is voor hen bijvoorbeeld belangrijk om te weten hoe de foto verspreid wordt. Is dat via WhatsApp? Twitter? Facebook? Of anders?

Bewijsmateriaal dat je kunt verzamelen is:

- Internetadressen (urls) (waar is de foto online te vinden?).
- Emails (bewaar emailberichten dus goed, ook al zijn ze heel vervelend!).
- Gebruikersnaam en nickname(s) van betrokkene(n).
- Data en (exacte) tijdstippen.
- Chatlogs.
- Sms-berichten.
- Inhoud van whatsappgesprekken.
- Schermafdrucken (via printscreen of maak een foto).

TIP: op www.internetssporen.nl vind je eenvoudig uitgelegd hoe je zelf online bewijsmateriaal kunt verzamelen.

Goed nadenken

Denk altijd goed na of het beeldmateriaal dat je wilt versturen ook door anderen gezien mag worden. Bijvoorbeeld door je ouders of je klasgenootjes. Als dat niet zo is, kun je het beter niet versturen. Wil je dit toch graag doen, doe het dan zo veilig mogelijk. Zorg dat anderen jou niet kunnen herkennen. Zorg dat je gezicht er niet op staat en je niet herkenbaar in beeld staat. Denk ook aan wat er op de achtergrond te zien is; met foto's aan de muur, een spiegel of jouw slaapkamer kun je alsnog 'herkend' worden. Maak ook goede afspraken vooraf waarin je duidelijk maakt dat jouw foto's niet doorgestuurd mogen worden en dat webcambeelden niet worden opgeslagen. Doe het alleen met iemand die je heel erg vertrouwt. Doe het **nooit** met iemand die je niet echt kent. En blijf luisteren naar je eigen gevoel; als jij niet wilt, doe het dan zeker niet. Als de ander jou écht respecteert, zal dit voor hem of haar geen probleem zijn en zal hij of zij je niet onder druk zetten het tóch te doen.

Eigen schuld, dikke bult?!

Als iemand's naaktfoto online verspreid wordt oordelen mensen vaak hard; 'wat ontzettend dom!', 'had je maar beter moeten weten', 'hoe kun je zo iets stoms doen' etc. Kortom: eigen schuld, dikke bult! De meeste meiden en jongens van wie de naaktfoto online verschijnt, voelen dat vaak zelf ook zo. Ze schamen zich en denken geen recht te hebben op hulp.

Maar niets is minder waar. Het verspreiden van iemands naaktfoto mag je namelijk niet zomaar doen. Het is strafbaar en de politie neemt zo iets dan ook heel serieus. Als je aangifte doet bij de politie sta je er dus niet alleen voor. De politie begrijpt dat je die foto voor iemand gemaakt hebt waar je je veilig bij voelde en die je vertrouwde. En dat je in een hele vervelende situatie zit omdat die persoon dat vertrouwen beschaamd heeft.

Voor de Nederlandse wet valt sexting door minderjarigen onder het artikel dat o.a. het produceren, bezitten en verspreiden van kinderpornografie strafbaar stelt (art. 240b van het Wetboek van Strafrecht). Dat is een zwaar misdrijf en de politie zal daarom ook goed onderzoeken hoe de foto tot stand is gekomen (is deze vrijwillig gemaakt of niet?) en kijken hoe de verspreiding is verlopen.

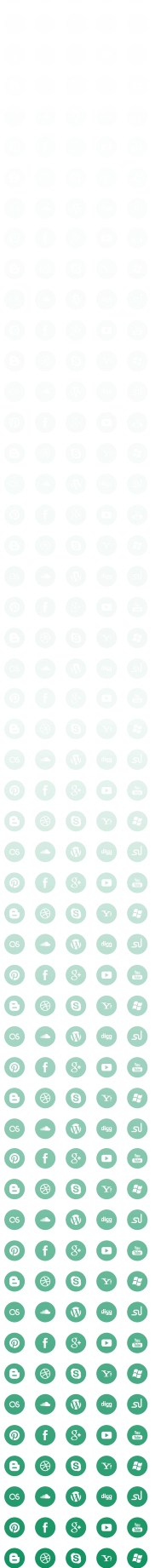
Slachtoffers zijn dubbel slachtoffer

De schok wanneer je ontdekt dat jouw naaktfoto rondgaat is enorm. De kans is groot dat die foto jou je hele leven blijft achtervolgen. Je schaamt je, bent boos, verdrietig en durft familie, vrienden en schoolgenoten nauwelijks onder ogen te komen. Je krijgt heel wat negatieve reacties te verwerken; op school word je nagekeken, uitgescholden en buitengesloten. Het zou toch eigenlijk logischer zijn als klas- en schoolgenoten zich zouden richten op de personen die schuldig zijn aan het verspreiden van de foto?!

TIPS OM JE TEGEN SEXTING TE BESCHERMEN:

- Verstuur liever geen naaktfoto's van jezelf! Zodra je ze verspreidt, dan verlies je de controle over wat er gebeurt met deze beelden.
- Stuur alleen foto's die je kunt laten zien aan iedereen zonder je beschaamt te voelen (bijvoorbeeld je ouders of je leraren).
- Denk twee keer na voordat je iets verstuurt: Wat je vandaag OK vindt, kan morgen gênant voelen.
- Zorg dat je niet herkenbaar in beeld bent.
- Vergeet niet dat het maken en verspreiden van erotische foto's van minderjarigen strafbaar is.
- Je kunt ook foto's persoonlijk laten zien aan iemand zonder ze te verzenden.
- Voor het verzenden van foto's en informatie vraag jezelf altijd:
 - Zou het nadelige gevolgen kunnen hebben voor mij?
 - Zou het onaangenaam of pijnlijk in de toekomst kunnen zijn (over 5 jaar)?
 - Zou het nadelig kunnen zijn voor anderen?
 - Zou ik dit laten zien/vertellen aan mijn ouders/leraren/een vreemde in het park?

Als een erotische foto of video van jou is verspreid, moet je snel reageren. Neem contact op met Meldknop.nl om de foto of video zo snel mogelijk van de website te krijgen en/of aangifte te doen.

5. GROOMING

Marieke krijgt een vriendschapsverzoek van niceguy91 en besluit dit te accepteren. Ze gaan chatten en hij is een leuke jongen. Na een tijdje maakt de jongen steeds meer seksueel getinte opmerkingen. Marieke ziet hier geen gevaar in en negeert het. Na een tijdje vraagt hij om in het echt af te spreken.... Als ze afspreken blijkt Niceguy91 een totaal ander persoon te zijn dan hij zich voordeed. Hij is veel ouder en wil alleen seks.

Wat is grooming?

Grooming betekent dat iemand contact legt met minderjarigen met maar één doel: seks! Pas daarom goed op wanneer je wordt benaderd door een onbekend persoon op het internet. Spreek nooit alleen af met iemand die je niet goed kent en nog niet eerder in het echt hebt gezien. Als je dat toch wilt, neem dan een vriend(in) mee. Spreek af op een bekende plek waar veel mensen komen.

Hoe werkt grooming?

Niemand zal zich voorstellen als groomer. Vooral op internet kan iemand doen alsof hij iemand anders is. Groomers doen vaak vriendelijk en luisteren naar wat je vertelt. Ze geven complimentjes en proberen je vertrouwen te krijgen. Je krijgt het gevoel alsof ze jou echt goed begrijpen. Langzaam worden de gesprekken steeds meer seksueel getint.

Informatie delen

Een groomer wil steeds meer informatie van je hebben. Als jullie een tijdje contact hebben, zal hij vragen of je een (naakt)foto kunt sturen. Hij kan ook vragen of je de webcam wilt aanzetten. Stuur dit soort informatie nooit. Als je dit doet kan de groomer er misbruik van maken. Hij eist dat je nog meer doet. Wil je dat niet, dan dreigt hij het beeldmateriaal dat hij al heeft door te sturen naar bekenden of online te zetten.

Wie zijn er groomers?

Het kan een volwassen man zijn die zich voordoeft als een jonger iemand. Niet alleen meisjes zijn slachtoffer van grooming. Ook jongens worden online benaderd door onbekenden voor seks. Dit zijn dan vaak volwassen mannen die doen alsof ze een minderjarig meisje of jongen zijn. Maar soms zijn het ook geen volwassenen, maar gewoon

leeftijdsgenoten die proberen je te overtuigen tot het maken van seksueel getint beeldmateriaal. Hier kun je achteraf spijt van krijgen.

Hoe voorkom je grooming?

Accepteer niet zomaar vriendschapsverzoeken van onbekende mensen. Je kent deze persoon niet en je weet niet wat hij/zij van jou wil. Je hoeft geen contact te houden met een onbekende. Bedenk vooraf goed wat jouw grenzen zijn. Wat vind je wel of niet oké op internet? En wat laat je wel en niet van jezelf zien? Bedenk dat niet alleen voor vreemden, maar ook voor vrienden. Ook vrienden kunnen je vragen dingen te doen die je niet wilt. Denk daarom altijd goed na over wat iemand van je vraagt en waarom. Twijfel je of je iemand kunt vertrouwen? Praat er dan over met anderen. Wat krijgen zij voor gevoel bij de persoon? Vinden zij de vragen die je krijgt normaal? Blijkt dat je misschien te maken hebt met grooming? Dan kun je anoniem een melding doen op:

www.meldknop.nl.

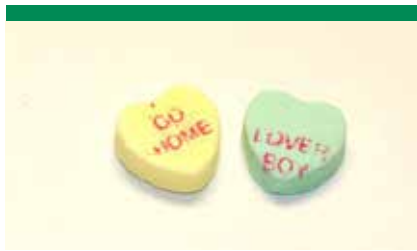
Loverboys

Loverboys maken steeds meer gebruik van social media. Via internet kunnen ze al veel van iemand te weten komen en kunnen ze zien wat voor persoon iemand is. Gaat een meisje bijvoorbeeld veel uit, hoe presenteert iemand zich (sexy of niet). Via internet kunnen ze ook met veel meisjes tegelijk chatten. Loverboys gaan hetzelfde te werk als groomers. Ze zoeken contact, bouwen een vriendschap op en vragen steeds meer van een meisje. Wanneer hij in het bezit is van een naaktfoto, heeft hij chantagemateriaal. Zo blijkt bijvoorbeeld uit de volgende casus:

Ava is 15 jaar. Ze kreeg een paar berichten van een onbekende jongen. Meestal verwijdt ze die direct, maar dit bericht was leuk. Daarna stuurt hij dagelijks berichtjes die haar aan het lachen maken. Na een week merkte ze dat ze echt uitkeek naar de berichtjes. Ze wisselden blackberry pinnummers uit en voor ze het doorhad, was ze de hele dag met hem aan het chatten. Hij vraagt foto's die ze aan hem stuurt. Zij krijgt ook een foto van hem en ze vindt hem een leuke jongen. Hij is 19 jaar. Na een maand vraagt hij of ze eens met elkaar zullen afspreken. In het begin is het leuk en Ava wordt verliefd. Samen maken ze nog meer foto's, ook naaktfoto's. Maar na een tijdje wordt hij gewelddadig en chanteert hij haar met de foto's. Ze moet seks hebben met anderen anders zet hij de foto's op internet. Het geld dat de mannen betalen, verdwijnt in zijn zak. Ava is slachtoffer geworden van een loverboy.

Wie zijn er loverboys?

Net als bij groomers kun je niet duidelijk omschrijven hoe een loverboy eruit ziet. Vaak zijn het leeftijdsgenoten. Misschien wat ouder dan de meisjes die ze benaderen en daarom juist wel interessant; een oudere jongen die interesse in jou toont en aardig is. Hij neemt de tijd om met je te chatten en naar je te luisteren. Niet raar dat je daar verliefd op kunt worden. Pas als hij je gaat dwingen om dingen te doen die je liever niet wilt, merk je dat zijn bedoelingen anders waren dan je dacht. Loverboys hebben weinig respect voor vrouwen. Ze manipuleren en willen alles controleren. Hun doel is geld en macht.

Hoe voorkom je dat je slachtoffer wordt van een loverboy?

Het allerbelangrijkste wat je kunt doen om niet in de handen van een loverboy te vallen hebben we behandeld bij 'Grooming'. Hoe fijn het contact ook is, hoe verliefd je ook bent... blijf nadenken over jouw eigen grenzen. Als hij iets van jou vraagt wat je liever niet wilt, laat je dan niet onder druk zetten om het

toch te doen. Een echte vriend die jou respecteert, zal dat begrijpen. En blijf praten met vrienden en vriendinnen. Dan sta je er nooit alleen voor!

Wat is strafbaar?

Iemand dwingen om seks te hebben met anderen is verboden. Het is een vorm van mensenhandel en het is strafbaar. Daarnaast kan een loverboy meer strafbare feiten plegen. Mishandeling bijvoorbeeld wanneer hij fysiek geweld gebruikt. En hij kan het meisje of jongen ook dwingen om drugs te vervoeren, leningen af te sluiten of winkeldiefstallen te plegen.

TIPS OM JE TEGEN GROOMING TE BESCHERMEN:

Om cybergrooming te detecteren, let vooral op potentiële 'valse identiteiten'. Besteed aandacht aan verdacht online gedrag, bijvoorbeeld als jouw online kennis:

- veel complimenten maakt over je lichaam, vooral als je elkaar nog nauwelijks kent.
- al snel geïnteresseerd is in de details van je echte leven, bijvoorbeeld je telefoonnummer, echte naam, adres, school, etc.
- in detail vraagt over je uiterlijk en niet verlegen is om ook intieme vragen te stellen (bijvoorbeeld: "Heb je al seks gehad?").
- niet wil dat je met anderen over je chatcontact te praat.
- je probeert te verleiden met geschenken of baanaanbiedingen (bijvoorbeeld om een model te worden).
- snel vraagt of je je webcam aan wilt zetten, vooral als de persoon zelf geen webcam heeft of deze kapot is.
- vraagt om naaktfoto's.

Wanneer je vraagt om een bewijs van zijn/haar identiteit met een foto, neem dan geen genoegen met een normaal beeld. Vraag om een grappig beeld dat mensen niet bij de hand hebben of niet gemakkelijk kunnen vinden op Google, bijvoorbeeld met een komkommer op het hoofd! Op deze manier kun je ervoor zorgen dat de persoon op de foto degene is met wie je aan het chatten bent.

Als je met iemand wilt afspreken die je alleen van het internet kent, zorg dan dat je veilig bent: breng een vriend, zorg ervoor dat je telefoon is opgeladen en aan staat, vertel anderen waar je bent, laat de ontmoeting overdag plaatsvinden in een openbare plaats en stap NOOIT bij iemand in de auto.

Als je je ongemakkelijk voelt of er is iets naars gebeurd, praat erover! Zoek hulp (vrienden, ouders, docent, vertrouwenspersoon, Meldknop.nl, politie, ...)!

6. LESGEVEN

Lesgeven

Als je een les geeft is het belangrijk dat je niet alleen maar vertelt. Als je vertellen afwisselt met filmpjes en oefeningen is het een stuk leuker voor de klas. De klas let dan beter op en leert er meer van. In het volgende hoofdstuk staat een opzet voor een les van 45 minuten die afwisselend is en waarbij de jongeren actief meedoen.

Afspraken maken

Omdat je in de les gaat praten over persoonlijke onderwerpen, is het goed om in het begin van de les afspraken te maken over hoe de klas daarmee moet omgaan. De regels kun je in de inleiding van de les noemen. Als iemand zich tijdens de les niet aan de afspraken houdt, wijs je diegene op de regels. Voorbeelden van afspraken zijn:

- Er is geen goed, fout of gek antwoord, zolang er maar niemand gekwetst wordt.
- Respecteer elkaars mening, gevoelens, culturele en seksuele achtergrond.
- Vertellen over eigen ervaringen mag, maar hoeft niet.
- Vertel geen persoonlijke dingen (met naam en toenaam) over anderen.
- Lachen mag, uitlachen niet.
- We luisteren naar elkaar en laten elkaar uitpraten.
- Alles wat wordt besproken blijft binnen de groep. Geen verhalen doorvertellen over anderen.
- Wil je ná de les in vertrouwen met iemand praten, dan kan dat bij (*geef naam en contactgegevens van de vertrouwenspersoon van de school*).

Tips voor het lesgeven

Geef een korte inleiding en een afsluiting. Vertel vooraf waar je les over gaat, hoe lang het duurt en wat de volgorde is. Zo weet iedereen wat er gaat gebeuren. Aan het einde van je les geef je een samenvatting. Dat doe je door de belangrijkste punten nog een keer kort te noemen. Ook bedank je de klas voor de aandacht en meedoen aan de oefeningen en/of discussies.

Let op je houding en spraak. Ga ontspannen staan en loop als dat kan eens heen en weer. Zorg dat je iedereen kan aankijken en dat je verstaanbaar bent, ook achterin. Praat niet te snel want dan begrijpen de leerlingen je niet. Praat liever iets langzamer.

Gebruik beeld. Beelden zeggen vaak meer dan 1000 woorden. Kies het beeldmateriaal dat goed bij je les past. Neem de tijd voor voorbereiding. Dan kan je in alle rust oefenen. Ook kun je langer nadenken als je ergens over twijfelt, of leuke voorbeelden, stellingen, filmpjes of plaatjes zoeken.

Stel vragen. En vraag de jongeren zelf ook vragen te stellen. Geef duidelijke voorbeelden en laat ze zelf nadenken over hun gedrag op internet.

Vertrouw op jezelf. Het is niet erg om een beetje gespannen te zijn. Zenuwen helpen je namelijk om je beter te concentreren. De spanning moet alleen niet te groot worden. Iedereen vindt spreken voor groepen eng. Haal rustig adem en vertrouw op jezelf!

Wees enthousiast. Zorg ervoor dat je enthousiast overkomt. Als jij het naar je zin hebt, is er een goede sfeer in de klas. Dat maakt de les leuker.

Tips om een discussie te leiden

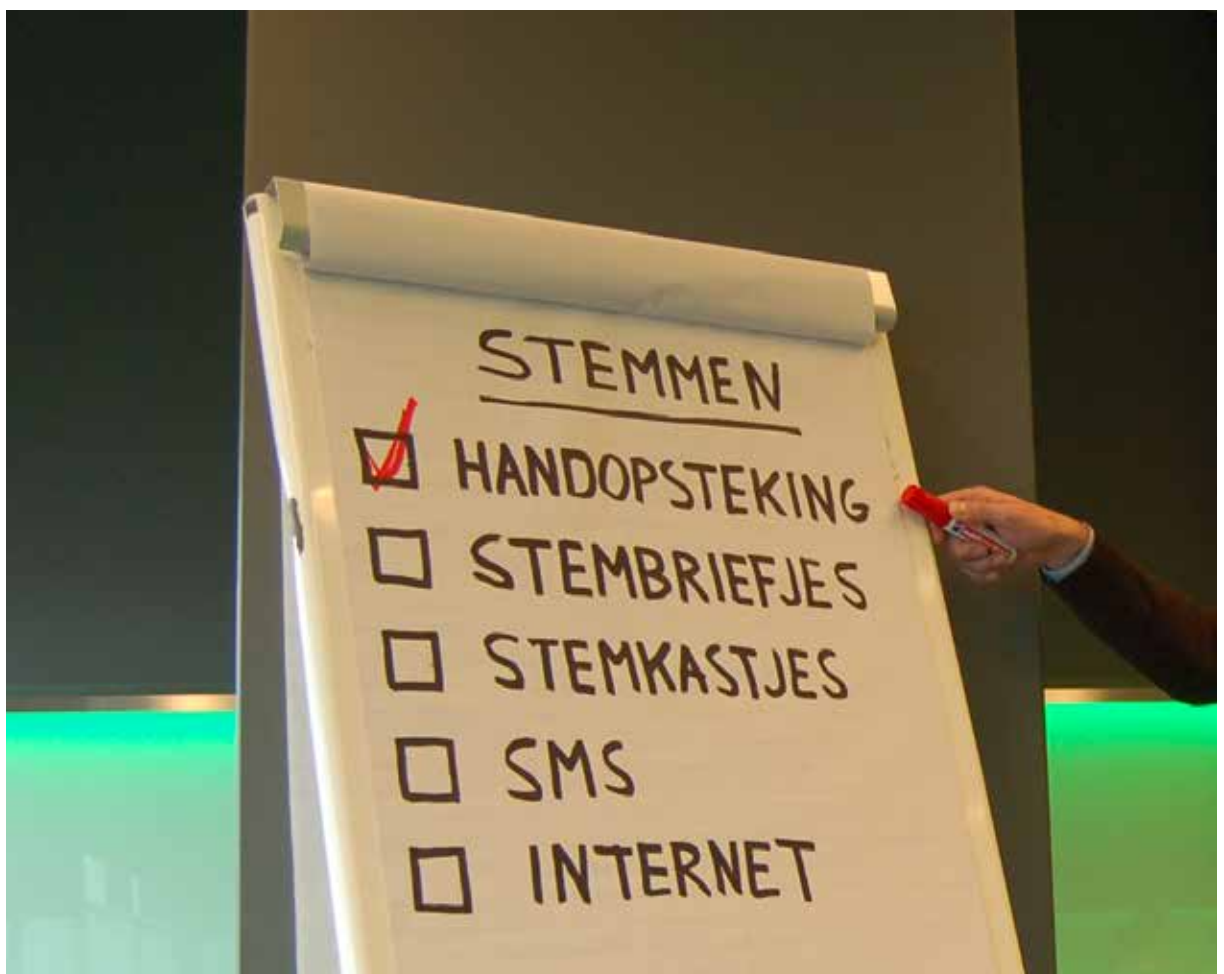
Zorg dat niet steeds dezelfde leerling aan het woord is. Dit kun je voorkomen door steeds iemand anders aan te wijzen om te reageren.

Meng je niet in de discussie. Blijf neutraal door geen mening te geven, maar vragen te stellen (waarom is dat? hoe zou je dat kunnen doen? wat vinden anderen daarvan?).

Grijp in als iemand te lang aan het woord is. Doe dit ook als de discussie vooral tussen 2 mensen gaat. Je kunt dan zeggen dat je de mening van anderen ook graag wilt horen. Je kunt ook zeggen dat je vanwege de tijd verder gaat. Als wat er besproken wordt, belangrijk is voor de groep, dan kun je er voor kiezen om de discussie door te laten gaan.

Wijs iemand aan om te reageren als het stil blijft. Als niemand iets zegt kun je iemand aanwijzen om te reageren. Je kunt ook een voorbeeldsituatie vertellen om de stelling uit te leggen.

Lachen is niet erg. Soms kan de sfeer lacherig worden. Bijvoorbeeld omdat ze het ongemakkelijk vinden om over het onderwerp te praten. Maar dat hoeft helemaal niet erg te zijn. Zolang er maar niemand wordt uitgelachen en de les niet teveel wordt gestoord erdoor.

7. OPZET LES VAN 45 MINUTEN

Activiteit	Duur
1. - Inleiding	3 minuten
2. - Discussiëren over een filmpje	10 minuten
3. - Presentatie	7 minuten
4. - Discussiëren over stellingen	10 minuten
5. - Discussiespel: Privé/Alleen voor vrienden/Niet op internet	10 minuten
6. - Tips veilig gebruik internet	3 minuten
7. - Afronden	2 minuten

1. Inleiding

Leg in je inleiding uit waarom jullie deze les geven, dat het doel van de les is om jongeren te laten na denken over hun gedrag op internet en hen te laten inzien welke risico's er zijn. Leg uit dat Meldknop.nl een website is waar jongeren informatie, hulp en advies over online problemen kunnen krijgen, ook anoniem. Maak afspraken over vertrouwelijkheid van wat er besproken wordt, over luisteren en (uit)lachen.

2. Discussiëren over een filmpje

Doel	Bewustwording van online gevaren voor jongeren
Benodigheden	Mogelijkheid om een filmpje te laten zien: laptop, beamer, internet, geluid
Vorbereiding	Zoek een kort voorlichtingsfilmpje op YouTube, via pestweb1.nl of HelpWanted.nl .
Beschrijving van de oefening	<p>Laat het filmpje zien en stel achteraf de volgende vragen aan een aantal personen in de groep:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat vind je ervan? Hoe zou jij je voelen? • Wat zou jij doen in zo'n situatie? • Zou je dit kunnen voorkomen? Zo ja, hoe? <p>Vraag ook door op iets wat iemand vertelt.</p>

3. Presentatie

Je kan een presentatie maken met PowerPoint of Prezi waarin je ook het linkje naar het filmpje inzet. Gebruik de informatie uit dit boekje om een presentatie te maken. Geef hen informatie over cyberpesten, sexting en/of grooming, wat strafbaar is, wat zij kunnen doen om het te voorkomen en waar ze terecht kunnen als ze hulp nodig hebben.

4. Discussiëren over stellingen

Doel	Het vormen van een mening en het nadenken over eigen grenzen op internet
Benodigheden	Gekleurde kaartjes en stellingen
Stellingen	<p><i>Pesten:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Als een vriend vraagt om een bewerkte foto van iemand anders door te sturen, doe ik dat.- Iemand die er raar uitziet, vraagt wel een beetje om gepest te worden.- Iedereen wordt weleens gepest. Daar moet je niet moeilijk over doen, dat hoort erbij.- Kinderen worden gepest omdat ze niet van zich afbijten. Je hebt het zelf in de hand.- Als je niets doet bij pesten, doe je eigenlijk mee. <p><i>Sexting:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Het is je eigen schuld als je naaktfoto op internet staat wanneer je jezelf voor de webcam uitkleedt.- Iemand die naaktfoto's van zijn ex van 16 jaar verspreidt, moet gestraft worden voor het verspreiden van kinderporno. (En zo ja, hoe zou dat dan moeten?)- Het is niet erg als iemand je met de webcam opneemt. Het internet is zo groot. Hoe groot is de kans nou dat een bekende dit filmpje ziet?- Als een vriend vraagt om een sexy foto van iemand anders door te sturen, doe ik dat. <p><i>Grooming:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Ik accepteer nooit iemand die ik niet ken als vriend.- Als je al heel lang met iemand chat, kan het geen kwaad om ook in het echt af te spreken.

<p>Beschrijving van de oefening</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Je geeft iedereen in de klas 3 verschillende kleuren papier, bijvoorbeeld: rood/groen/geel. 2. Je legt uit wat elke kleur betekent in deze oefening: <ul style="list-style-type: none"> - Rood: niet mee eens. - Groen: mee eens. - Geel: twijfel/ik weet het niet. 3. Je legt uit dat jij een zin (de stelling) gaat voorlezen en dat de leerlingen dan het papiertje in de lucht moeten houden met de kleur van wat zij van deze stelling vinden. 4. Je bespreekt de antwoorden met de klas: <ul style="list-style-type: none"> - Je vraagt aan iemand met een rood papiertje waarom hij/zij de stelling niet waar vindt. - Je vraagt aan iemand met een groen papiertje waarom hij/zij de stelling waar vindt. - Je vraagt aan iemand met een geel papiertje waarom hij/zij twijfelt. <p>Je hoeft na de discussie niet het juiste antwoord te geven, want dat is voor iedereen anders. Het gaat erom dat ze gaan nadenken over wat ze op internet doen en de mogelijke gevolgen daarvan.</p>
-------------------------------------	---

5. Discussiespel: Prive/Alleen voor vrienden/Niet op internet

Doel	Nadenken over het eigen gedrag op internet
Benodigheden	Post-its met informatie
Vorbereiding	<p>Je hebt van te voren papiertjes gemaakt die je op het bord kan plakken (post-its) met de volgende informatie: adres/leeftijd/favoriete muziekband/naam van je huisdier/schoenmaat/foto van je gezicht/naam van je school/je gewicht/telefoonnummer/hobby's/een foto zoenend met je vriend(in)/een foto van je konijn/of je ouders thuis zijn/cijfer van je proefwerk/naam van je vriend(in)/een foto van jezelf in bikini/datum van je verjaardag/emailadres</p>

<p>Beschrijving van de oefening</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Je deelt het bord in 3 vakken: Openbaar/Alleen voor vrienden/Niet op internet. 2. Je legt uit wat de 3 vakken betekenen. <ul style="list-style-type: none"> - Openbaar: Dit mag iedereen op het internet van mij zien. - Alleen voor vrienden: Dit deel ik zo op internet dat het alleen voor vrienden zichtbaar is. - Niet op internet: Dit plaats ik helemaal niet op internet. 3. Je legt uit dat jij voorbeelden gaat voorlezen van informatie die je kunt delen op internet. De leerlingen moeten nadenken in welk vak zij dit voorbeeld vinden horen. 4. Je leest een voorbeeld voor en vraagt in welk vak deze hoort. Je hangt het papiertje in het vak dat het meest wordt gezegd door de leerlingen. Dan bespreek je de antwoorden met de klas door 1 tot 3 mensen te vragen waarom zij dit wel of niet op internet zouden plaatsen en alleen zichtbaar voor vrienden of openbaar. <p>Je hoeft na de discussie niet het juiste antwoord te geven, want dat is voor iedereen anders. Het gaat erom dat ze gaan nadenken over wat ze op internet zetten. Je kan wel vragen stellen over wat zij denken dat er kan gebeuren met de informatie die ze online zetten.</p>
-------------------------------------	---

6. Tips voor veilig gebruik van internet

- Scherm je profiel af. (In de [bijlage 1](#) vind je een beschrijving hoe je dat kunt doen voor Facebook, Instagram, WhatsApp en Twitter).
- Zet je chatgeschiedenis aan, zodat je bewijs hebt als er iets naars gebeurt.
- Gebruik niet je geboortjaar in je nickname.
- Bedenk altijd goed voordat je iets online zet, of je dat ook echt wilt laten weten aan mensen die je niet goed kent.
- Deel alleen informatie en foto's die je ook met je familie en vreemden zou willen delen.
- Denk goed na voordat iemand vrienden met je wil worden. Ken je deze persoon? Kun je deze persoon vertrouwen? Mag deze persoon zien wat jij deelt?
- Loop af en toe eens je vriendenlijst door en verwijder contacten die je eigenlijk niet kent.
- Verstuur geen naaktfoto's van jezelf naar anderen (zeker niet waar je herkenbaar op staat).
- Als je iets niet vertrouwt, doe het niet!
- Sta op tegen pesten.
- Meld seksueel misbruik op het internet op [Meldknop.nl](https://www.meldknop.nl).

7. Afronden

Vergeet niet de les af te ronden en te danken voor de aandacht en het actief meedoen aan de discussies. Aangezien je net de tips hebt gegeven, hoef je niet opnieuw een samenvatting te geven. Je kunt wel nogmaals noemen dat ze meer informatie op Meldknop.nl kunnen vinden.

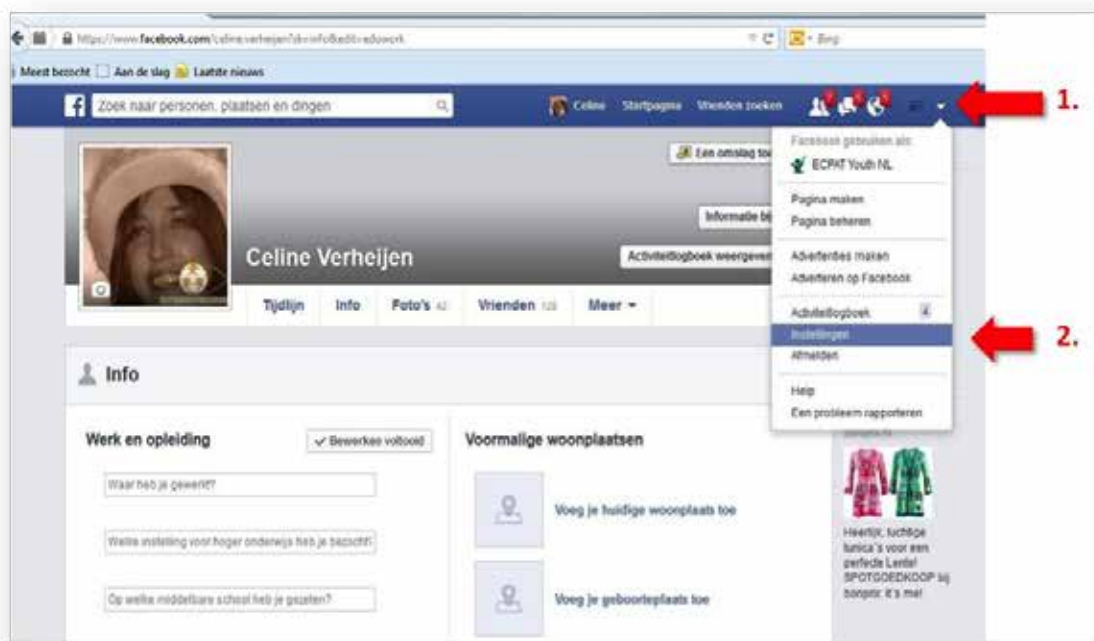
BIJLAGE 1 AFSCHERMEN VAN PROFIELEN

Hoe scherm je jouw profiel en gegevens af bij:

- Facebook
- Instagram
- WhatsApp
- Twitter

1. Facebook

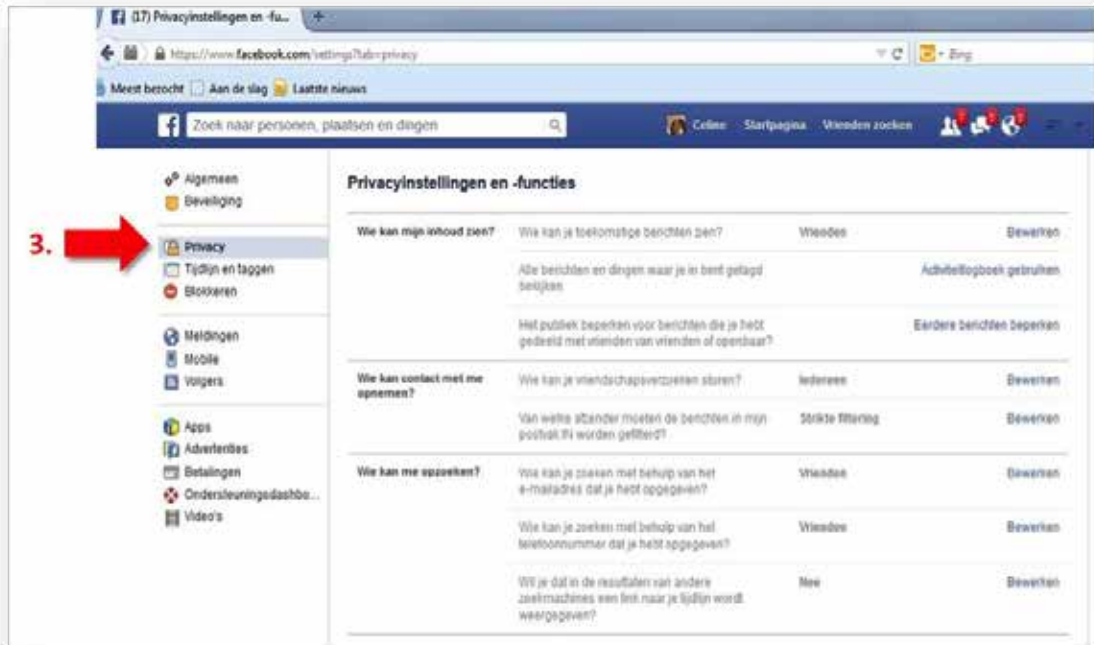
Log in bij Facebook en klik op het driehoekje rechts bovenin. In het menu dat verschijnt, kies je voor 'Instellingen'.

In het volgende scherm dat verschijnt, kies je voor aan de linkerzijde voor 'Privacy'. Daarna kun je via 'bewerken' aangeven:

- Wie de inhoud op jouw pagina mag bekijken
- Wie contact met jou mag opnemen
- Wie jou kan opzoeken

Let goed op bij 'Wie kan mij opzoeken?'. Daarin wordt ook gevraagd of zoekmachines zoals Google een link naar de tijdlijn op jouw Facebookpagina mogen geven. Dit kun je voorkomen door hier géén vinkje te plaatsen.

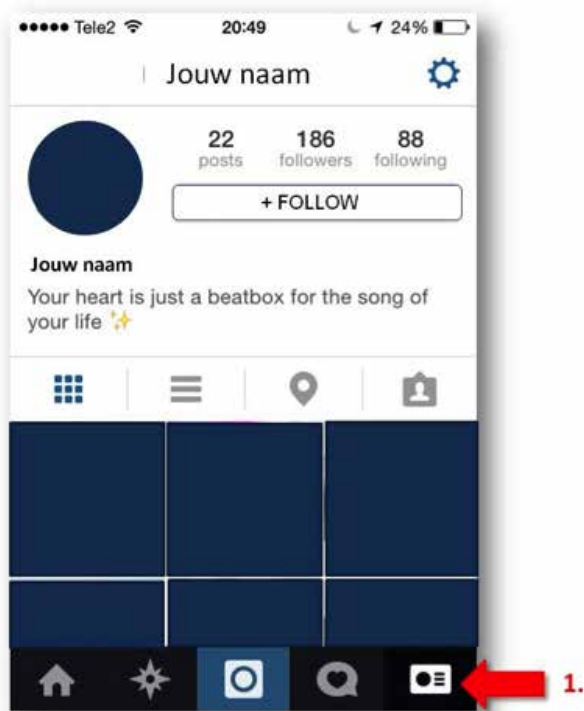

Wanneer je op 'Bewerken' klikt, verschijnt een menu met diverse mogelijkheden. Standaard staat dit op openbaar. Je kunt het nu aanpassen.

2. Instagram

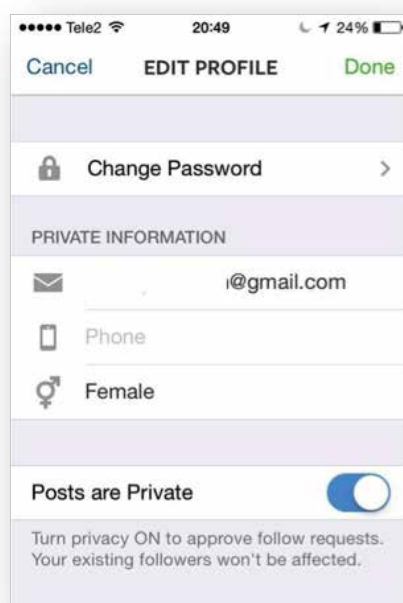
Log in op jouw Instagram account. Klik in het startscherm rechts onderin op jouw profiel.

Klik nu op de volgende button:

Edit Your Profile

Je krijgt dan het onderstaande scherm te zien waarin je kunt aangeven of jouw posts privé moeten zijn. Wanneer je deze 'aan' schuift (zoals in onderstaand voorbeeld) zijn jouw posts niet voor iedereen zichtbaar. Onbekenden moeten jou eerst een volgverzoek doen om jouw foto's te mogen inzien.

3. WhatsApp

Hoewel onbekenden niet mee kunnen lezen met WhatsApp-gesprekken die je voert, kunnen zij toch wel een en ander over je te weten komen. Wanneer zij namelijk jouw mobiele nummer kennen en dit toevoegen aan hun eigen WhatsApp-contacten, krijgen zij de volgende informatie te zien:

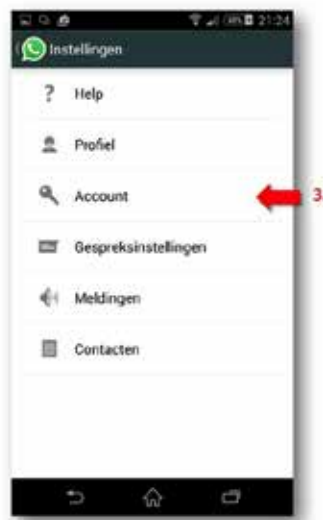
- Jouw naam
- Jouw profielfoto
- Jouw status
- Wanneer je het laatst online was

Je kunt dit voorkomen door te zorgen dat deze informatie alleen voor contacten zichtbaar is of zelfs helemaal onzichtbaar is. Volg hiervoor de volgende stappen:

Ga naar WhatsApp-gesprekken en klik rechts bovenin op de 3 gestapelde stippen. In het menu kies je voor **'Instellingen'** (figuur 1). In het volgende scherm kies je voor **'Account'** (figuur 2):

(figuur 1)

(figuur 2)

(figuur 3)

Als je in het volgende scherm kiest voor **'Privacy'** kom je in het menu zoals je in figuur 3 kunt zien. Hier kun je instellen voor wie je jouw gegevens zichtbaar wilt maken.

Je kunt dan kiezen uit:

- Iedereen
- Mijn contacten
- Niemand

4. Twitter

Log in bij Twitter en klik op jouw eigen profielfoto rechts bovenin. In het menu dat dan verschijnt kies je **'Instellingen'**.

In het volgende scherm zie je aan de linkerzijde opties waarvoor je instellingen kunt aangeven. Je kiest hier voor **'Beveiliging en Privacy'**.

Aan de rechterzijde krijg je nu 5 verschillende domeinen te zien waarop je informatie af kunt schermen (zie volgend figuur):

1. Fototaggen
2. Tweetprivacy
3. Locatie tweeten
4. Vindbaarheid
5. Uitgelichte inhoud

Met een vinkje bij **tweetprivacy** scherm je jouw gehele account af. Daarmee kunnen onbekenden niet zien wat je tweet vanaf dat moment. Ze kunnen je ook niet zomaar volgen. Om toegang te krijgen, moeten ze eerst een verzoek tot volgen bij jou indienen. Dan kun je zelf beslissen of je iemand toegang geeft of niet.

Let goed op: soms moet je als je iets niet wilt een vinkje zetten en een andere keer juist niet...!

Colofon

Beeldmateriaal

De afbeeldingen in deze uitgave komen van Flickr en Google (met een Creative Commons licentie). Met special vermelding Flickr/CC; p. 5, Andalucia Lab; p. 8, Trixer; p. 11, owlbookdreams; p. 13, mediadeo; p. 14, tzofia; p. 17, webber; p. 22, allekidssindvips

De afbeeldingen zijn auteursrechtelijk beschermd. Het is niet toegestaan deze te kopiëren, te vermenigvuldigen of te bewerken. Geportretteerden hebben geen relatie met het onderwerp.

Ontwerp

Designink.nl

Uitgave

In Nederland zijn ECPAT en Defence for Children één organisatie die opkomt voor de rechten van het kind. Ons kantoor zit in het Kinderrechtenhuis aan de Hooglandse Kerkgracht 17G in Leiden. Ons telefoonnummer is: 071 516 09 80. Je kunt ons mailen via info@ecpat.nl.

De inhoud van deze brochure is vrij te gebruiken, onder voorwaarde van bronvermelding
© Defence for Children - ECPAT (2014)

Hart voor Kinderrechten

